

Väestökehityksen haasteita perusopetuksen järjestämisessä käsittelevä alatyöryhmä

Aika: torstai 11.9.2025 klo 9–10.00

Paikka: Teams ja Potentia

Läsnä:

Minna Polvinen, Aili Johansson, Mika Puukko, Tommi Karjalainen, Kaisa Kotomäki OKM

Suvi Savolainen, VM

Mari Räikköläinen, Karvi

Riina Plosila, Espoon kaupunki

Pauliina Viitamies, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Anu Liljeström ja Esa Kaunisto, Aluehallintovirasto

Katri Kuukka, Opetushallitus

Christa Andersson, Pargas

Mari Sjöström, Kuntaliitto

Pöytäkirja

1. Kokouksen avaaminen ja läsnäolijoiden toteaminen

Työryhmän puheenjohtaja, neuvotteleva virkamies Minna Polvinen avasi kokouksen. Edellisen kokouksen muistio hyväksyttiin. Sovittiin, että pidetään vielä uusi kokous koskien etäyhteyksien laatukriteeriä.

2. Aiemmin käsiteltyjen laatukriteerien (kuntien välinen yhteistyö) toinen käsittely kommenttien perusteella

Opetusneuvos Mika Puukko opetus- ja kulttuuriministeriöstä esitteli alatyöryhmän jäsenille ennakoon toimitetun aineiston.

Tarkennettu ja sanoitettu valtakunnallinen laatutavoite 2025

Kunnat tekevät **tarvittaessa** yhteistyötä perusopetuksen järjestämisessä tilanteissa, joissa se on tarkoituksenmukaista opetuksen järjestämisen, opetuksen laadun, saavutettavuuden, **väestökehityksen kannalta** tai taloudellisten edellytysten varmistamiseksi. Yhteistyötä valmistellaan ennakoivasti ja omaaloitteisesti huomioiden oman kunnan ja alueen toimintaympäristön muutokset. Yhteistyöllä turvataan oppilaan kielellisten oikeuksien toteutuminen ja oikeus opetuksen yhdenvertaiseen saatavuuteen.

Seurantatieto: (opetuksen järjestäjätaso, aluetaso, valtakunnan taso, kieliryhmittäinen tarkastelu)

- Kuntien välisen yhteistyön määrä perusopetuksessa (Tällä hetkellä ei järjestelmällisesti seurata). Rakenteellinen yhteistyö (*kuntalain 49 § mukaiset yhteistyömuodot*: kuntayhtymä, vastuukuntamalli, sopimukset viranomaistehtävien hoitamisesta, yhteiset virat), toiminnallinen yhteistyö (esim. sopimukset kustannusten jaosta tai vastuista, yhteinen opetustarjonta) *tarkastellaan, missä määrin tietoa saadaan olemassa olevista tietolähteistä.*

Esityksessä todettiin, että laatutavoite on suunnattu enemmän pieniin kuntiin. Kaikkia laatutavoitteita on kuitenkin tarkoitus päivittää joustavasti.

Keskustelussa nostettiin esille mm. seuraavia näkökohtia:

- Laatutavoitteen muotoiluun uusi ehdotus: *saavutettavuuden tai väestökehityksen kannalta tai taloudellisten edellytysten varmistamiseksi.*
- "Kielellisten oikeuksien ensisijaisuus opetuksen yhdenvertaisuuden saatavuuteen"- *tämän maininnan paikkaa pitäisi vaihtaa lauseessa.* Perusteluna järjestyksen vaihtamiselle on se, että perustuslain mukaan sivistykselliset oikeudet on 16 § ja oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin 17 §.
- Kunnat tekevät tarvittaessa yhteistyötä – sana "*tarvittaessa*" *oli hyvä lisäys.* Sana tuo joustoa suurille kaupungeille. Opetusta voi olla myös laadukasta toteuttaa oman kunnan toimesta.
- Sanojen "saavutettavuus ja väestökehityksen" välillä ei ole suurta eroa. Tilanne konkretisoituu alueilla, joissa on alhainen syntyvyys. Olennainen kysymys on saavutettavuus, mutta väestökehityksenkin voi lauseessa mainita.
- Väestökehitys tulisi olla sanana mukana laatutavoitteessa. Teema haastaa isosti kuntakenttää. *Kunnat raportoivat perusopetuksen ostot muilta kunnilta. Nämä raportit kuvaavat kuntien yhteistyötä, joten se voisi olla osa seurantatietoa. "Ostot" termi tulee kirjanpitomaailmasta. VM voi järjestää oman palaverin tästä teemasta.* OPH:sta Kristiina Pirnes voisi tulla mukaan tähän palaveriin.
- Onko ostot rakenteellista yhteistyötä vai mitä ostoja ne voivat olla? Vastuukuntamallissa relaatio on opetuksen järjestäjä ja oppilassuhde. *Kun puhutaan ostoista, niin kuka on opetuksen järjestäjä?*
- Pitäisikö laatutavoitteessa mainita sana *perusopetuksen* järjestämisestä. Perusopetuksen järjestäminen ei ole pelkästään opetusta vaan siihen kuuluu myös koulukuljetukset jne.
- Seurantatiedoissa on maininta toiminnallisesta yhteistyöstä, mitä tällä tarkoitetaan? *Toiminnalliseen yhteistyöhön tulisi perehtyä enemmän.*
- *Toiminnallinen yhteistyö on arvioinnin kannalta hyvin kiinnostava termi,* on hyvä, että siitä vielä pohditaan (suluissa on viittaus vastuihinkin, mikä on mainittu aiemmissa laatutavoitteissakin, ja mainitaan mm. siinä yhteydessä, kun järjestämisvastuu on toisella kunnalla).

3. Laatutavoitteiden seuranta/tietopohja (valmistelun tilannekatsaus)

Opetusneuvos Mika Puukko ja erityisasiantuntija Kaisa Kotomäki opetus- ja kulttuuriministeriöstä esittelivät alatyöryhmän jäsenille ennakoon toimitetun aineiston.

Keskustelussa nostettiin esille mm. seuraavia näkökohtia:

- Esityksessä oli paljon aineistoa ja sen käsittely vaatii sulattelua. Perusperiaate on hyvä. Tarkoin tulee harkita, paljonko tietoa kerätään. *Esityksessä pohdittiin se, miten tietovarantoa kehitetään niin, että se automatisoi tietojenkeräystä. Laatutavoitekokonaisuudessa on se haaste, että sen tulisi lähtökohtaisesti koskea kaikkia opetuksen järjestäjiä. Kokonaisuus on kuitenkin laadittu kuntia koskeviksi ja lähtökohtaisesti tehtävät ovat eri kunnilla ja yksityisillä opetuksen järjestäjillä.* Helsingissä on esimerkiksi (yksityisiä) sopimuskouluja, kuka silloin laadun arvioi? Mukana on myös sellaisia tiedonkeruita, joissa mennään hyvin lähelle terveyttä ja henkilökohtaisuuksia. Pienissä kunnissa voidaan esimerkiksi tunnistaa, kuka on joutunut tapaturmaan koulumatkalla.
- On todella tärkeää, että harkiten kerätään tietoa erilliskeräyksinä. *Mahdollisimman paljon tietoa tulisi kerätä olemassa olevista tietolähteistä. Erilaisia kyselyitä tulee paljon kouluihin ja usein koulut vastaavat niihin hyvin kirjavalla tavalla.* Vastauksissa tulee myös kulttuurilliset vastaan, kun kysytään kokemuksia esimerkiksi turvallisuudesta. Mielipidekysymyksissä voidaan oppia vastaamaan tietyllä tavalla.
- THL kanssa on selvittelyssä, voisiko tietoa kerätä useammasta pienestä kunnasta. Tällöin kyselyihin saataisiin tietoa paremmin pienistä kunnista.
- Maakuntataso ei riitä, koska pienet kunnat eivät ole siinä mukana. Kysely tulisi saada kuntatasolle, jotta sillä olisi vaikutusta toiminnan kehittämiseen. Ensimmäisiin tiedonkeruihin tulee suhtautua varauksella ja tarkastella, onko kunnista tuleva tieto oikeaa.
- Yksityisen opetuksen järjestäjän ja kunnan erot on tiedostettu. Seurannassa yritetään saada mahdollisimman paljon tietoa kerättyä. Jatkotyössä tulee tarkistaa kaikki indikaattorit läpi erilaisten järjestäjien osalta. Keskustelussa muistuttiin, että nyt tehdään valtakunnallisia kriteereitä. Mahdollisesti tulevaisuudessa voitaisiin edetä opetuksen järjestäjän tasolle ja sen jälkeen vielä oppilaitostasolle. Seuraavassa kokouksessa voidaan keskustella kehittämisen suunnasta.
- Indikaattorien ja tietolähteiden kokonaisuutta voisi tiedon kokoamisen lisäksi tarkastella vielä tiedon käytön ja laajemmin tiedon hyödyntäjien näkökulmasta.
- Esityksessä pohdittiin, *miten tietojen kerääminen hyödyttää opetuksen järjestäjää oman toiminnan kehittämisessä. Tätä näkökulmaa on vaikea löytää seurannan esityksestä.* Keskustelussa muistutettiin, että seuranta palvelee myös päätöksentekijöitä.

- Tietojen keruu on sirpaleista ja varsinkin kuntien näkökulmasta tulee miettiä, mitä kysytään ja milloin kysytään. *Lisäksi pohditutti, miten kelpoisuus määritellään.* Henkilö voi olla yhteen aineeseen kelpoinen ja muihin lukujärjestyksen aineisiin ei ole kelpoisuutta. Kaksijakoinen toimintamalli on hyvä idea. Oppilaitostasolle tulisi mennä tulevaisuudessa. Se palvelisi tarkemmin opetuksenjärjestäjää myös päätöksenteossa.
- Monet kyselyt tulee lyhyellä vastausajalla ja jos koulussa vastuuhenkilö on poissa, kyselyyn ei välttämättä vastata ollenkaan. Tämän vuoksi *olisi hyvä rakentaa myös tietopohjan vuosikello. Koulujen tulisi tietää ennalta, milloin kyselyt tulevat.*
- Vuosikelloa yritettiin ylläpitää OPH:n toimesta, mutta taisi monelta unohtua eikä saanut tuulta purjeisiin. Ajatus oli hyvä. [Tiedonkeruut ja aineistot | Opetushallitus](#)
- Yksi näkökulma on myös laadun kehittäminen ja opetuksen järjestäjien velvollisuus arvioida omaa toimintaansa ja indikaattorien tuottaman tiedon hyödyllisyys siinä sekä laadunhallinnan tuessa (mikä on yksi Karvin tehtävistä).
- Termi ”koettu” on vaikea indikaattorina. Seurantaan on yritetty löytää kouluterveydenkyselyn rinnalle joku toinen indikaattori.
- Katastrofinäkökulmasta parempi kysymys olisi nimenomaan osallisuuden kysymys. Harmi että jäi pois.
- *Julkaisussa ei pidä olla liian tiheää sykliä, koska osassa tiedoissa ei tapahdu isoja muutoksia vuosittain.* Julkaisun ajankohtaa tullaan katsomaan myös hallituskausien mukaan.

Seuraava kokous pidetään ti 23.9.